

Дім був зведений на найвищій ділянці вузької коси між гаванню та відкритим морем. Міцний, немов корабель, він витримав уже три урагани й ховався в затінку перехняблених пасатами високих кокосових пальм. З боку океану стежка вела зі стрімкого узгір'я вниз до піщаного пляжу й Гольфстріму. У штиль тутешня вода здавалася темно-синьою з берега, та варто було зайти в море, як зеленаве сяйво її спалахувало над мучнистим білим піском, і тіні великих риб можна було вгледіти задовго до появи їх самих.

Удень то було безпечне та чудове місце для купання — не те що вночі, коли, полюючи на краю Гольфстріму, до берега підпливали акули. Пожожими ночами на терасу будинку від моря долинав плюскіт упольованої риби, а з берега у воді було знати фосфоресцентні сліди акул. Уночі хижак не відали страху — все решта боялося їх. Та вдень вони трималися якнайдалі від білого мілинного піску; а коли й наближалися, їхні тіні було видно завчасу.

Більшу частину року тут мешкав і працював чоловік — добрий художник на ім'я Томас Гадсон. Кожен, хто достатньо довго прожив у тутешніх широтах, звикав до зміни пір року на острові, як і деінде, і Томасові Гадсону, який цей острів любив, шкода було пропускати бодай одну весну, літо, осінь чи зиму.

Часом літо видавалося надто спекотне — коли в червні й липні пасати слабли, а серпень минав і геть без вітрів. У вересні, жовтні й навіть до початку листопада тривав час ураганів, а шалені тропічні бурі могли налетіти будь-коли, починаючи з червня. Проте й у розпал штормів траплялися тихі, сонячні та спокійні дні.

Роками споглядаючи тропічні бурі, Томас Гадсон навчився вгадувати негоду задовго до барометра. Умів складати карти бур і знав, яких запобіжних заходів слід уживати. Знав, що означає пережити ураган разом із острів'янами і як споріднює людей подібне лихо. Знав і те, що деяких ураганів пережити не може ніщо. А проте завжди вважав, що, як і надійде по нього такий ураган, то краще лишитися й загинути разом із домом.

У будинку він почувався майже як на судні. Побудований так, щоб витримувати всі шторми, дім укорінився в острів, наче був його частиною; з усіх його вікон видніло море, і провівали його всі вітри, тож навіть найспекотнішими ночами спати було не жарко. Пофарбований у білий колір, щоб улітку зберігати прохолоду, він був здалеку помітний із протоки. На острові вищим за нього був лише довгий ряд високих казуарин, які поставили перед очима раніше за сам будинок. Невдовзі після темної плями дерев понад лінією прибою з'являлася біла масивна коробка дому. А потім, що ближче до берега, то ширше розгорталися панорама кокосових пальм, обшитих дошками будиночків, білого пляжу й зеленої смуги Південного острова поза ним. Томас Гадсон веселів щоразу, як, повертаючись на острів, бачив свій дім з океану, і любив його, як мореплавець любить своє судно. Узимку, з приходом холодних північних вітрів, йому було тепло й затишно, бо вдома він мав камін — єдиний з усіх острів'ян. Камін був великий, відкритий, і Томас Гадсон розпалював у ньому хмиз.

Купа хмизу, вибілена сонцем, вишурувана на вітрі піском, громадилася під стіною з південного боку будинку. Деякі уламки так подобалися Томасові Гадсону, що він волів їх не палити. Проте з кожною бурею на берег викидало ще хмизу, і зрештою Томас Гадсон охоче спалював навіть улюблені свої уламки. Він знав, що море виточить йому нових, і холодними вечорами сидів у кріслі перед каміном — читав при лампі, що стояла на грубому дощаному столі, й час від часу підводив голову, слухаючи гуготіння вітру та хвиль і дивлячись, як палає облущений хмиз.

Іноді він вимикав лампу й, лежачи на килимку, споглядав кольорові обвідки вогню, якими спалахували морська сіль та пісок. Так, на підлозі, він бачив камінну черінь, бачив, як з деревини зривається полум'я. Тоді йому ставало сумно й радісно водночас — як завжди, коли дивився на багаття. А багаття з хмизу будило в ньому незбагненне почуття. Мабуть, не варто палити те, що подобається, думав він, — проте вини за собою не відчував.

Лежачи отак на підлозі, він мовби ховався від вітру, хоч насправді вітер батожив роги будинку при самій землі, найнижчу траву на острові, водорості, колючу нетребу й сам пісок. Підлога здригалася під ударами хвиль, як багато років тому — земля від вогню кулеметів, доки він, тоді ще хлопчисько, заліг поблизу артилерійської батареї.

Вогнище взимку — то було неабищо; решту місяців Томас Гадсон лагідно поглядав на камін і думав, як воно буде, коли настане нова зима. Цілий рік він чекав на неї — найкращу пору року на острові.

Зима того року вже закінчилася, і весна добігала кінця, коли три сини Томаса Гадсона приїхали на острів. Було домовлено, що всі вони зустрінуться в Нью-Йорку, звідки поїдуть поїздом, а тоді пересядуть на літак. З матір'ю двох із них виникли звичні ускладнення. Вона запланувала собі мандрівку Європою — звісно, не попередивши батька, — і заявила, що хлопці на літо лишаться з нею. Батько може забрати їх на зимові канікули. Певна річ, після Різдва: на свято вона нікуди їх не відпустить.

Усе це повторювалося щороку. Томас Гадсон не здивувався; кінець кінцем вони дійшли звичного компромісу. П'ять тижнів хлопці гостюватимуть у батька на острові, а потім з Нью-Йорка французьким трансатлантичним судном попливуть за учнівським тарифом у Париж до матері, яка доти вже купить собі новий необхідний одяг. За старшого з ними вирушить брат, юний Том. Сам він по тому поїде до своєї матері, яка зніматиметься в кінофільмі на Півдні Франції.

Мати юного Тома була б не проти, щоб той провів з батьком усе літо. Але вона буде рада бачити сина, тож компроміс видавався чесним з огляду на непохитне рішення матері менших хлопців. То була чарівна, життєрадісна жінка, яка ніколи не міняла намірів, усе вирішувала сама — потайки, наче тобі

генерал — і завжди вперто домагалася свого. Інколи допускалися компроміси, але не принципова зміна плану, байдуже, коли він був вигаданий — безсонної ночі, похмурого ранку чи ввечері за допомогою джину.

План був планом, а рішення — рішенням; знаючи все це й маючи повчальний досвід розлучення, Томас Гадсон радів, що вони все-таки порозумілися й діти приїдуть аж на п'ять тижнів. Вибив їх — то, вважай, нічия, думав він. П'ять тижнів — не так і мало, якщо провести їх із тими, кого любиш, і з ким хотів би завжди бути разом. Нащо я взагалі покинув Томову матір? Краще про це не думати, переконував він себе. Краще про це не думати. І від наступної маєш гарних дітей. Дивні вони і геть непрості, та скільки добрих рис успадкували від неї. Вона й сама добра жінка; її теж не слід було кидати. Ні, сказав він собі. Ні, я не міг інакше.

Але тепер його це не хвилювало. Він давно перестав хвилюватися; провину, як міг, викурював із себе працею, й нині думав лише про те, що приїдуть сини і треба, щоб вони гарно відпочили. А тоді він знову працюватиме.

Він спромігся зробити так, що праця й неспішне робоче життя на острові замінили йому все, крім дітей, і певен був, що налагодив існування, яке триватиме довго й утримає його тут. Тепер, сумуючи за Парижем, не їхав туди, а просто згадував його. Так само робив і з рештою Європи, і з більшою частиною Азії та Африки.

Він пригадував слова Ренуара, коли той довідався, що Гоген поїхав малювати на Таїті: «Нащо витратити стільки грошей і їхати світ за очі, якщо так добре пишеться в Батіньйоли?» Французькою звучало краще: «*Quand on peint si bien aux Batignolles*», — і Томас Гадсон думав про острів як про свій *quartier**. Тут був його

* Квартал (фр.).

дiм, вiн знав своїх сусiдiв i працював багато, як колись у Парижі, коли юний Том був ще немовлям.

Вряди-годи вiн покидав острiв: їздив на риболовлю до Куби, а восени — у гори. Ранчо в Монтанi вiн здав в оренду, бо там найкраща пора — лiто й осiнь, а хлопцi щоосени верталися до школи.

Инодi вiн вирушав у Нью-Йорк до агента. Але частiше той сам перевiдував його на островi й забирав готовi полотна. Томас Гадсон був iменитим художником, добре вiдомим як у Європi, так i на батькiвщинi. Крім того, вiн мав регулярний прибуток iз нафтопромислу на землi, що колись належала його дiдовi. То все були пасовища, i, продавши їх, дiд зберiг за собою право розпоряджатися надрами. Половина цiєї суми йшла на сплату алiментiв, та решти однаково вистачало на безтурботне життя. Томас Гадсон писав, що хотiв, не скутий вимогами ринку, мiг мешкати й мандрувати, де забажає.

Вiн був успiшний у всьому, крiм хiба подружнього життя, хоча нiколи не прагнув успiху — прагнув лише малювати й бути з синами, а ще досi любив свою першу кохану жiнку. Відтодi вiн кохав багатьох жiнок. Деякi навiть бували в нього на островi. Томас Гадсон потребував жiночого товариства i вряди-годи запрошував їх до себе, часом надовго. Вiн тишився, але зрештою радий був залишитися на самотi, хай як подобалась йому та чи iнша. Привчив себе не сваритися бiльше з жiнками i не одружуватись. Було то не легше, нiж осiсти й навчитися малювати спокiйно та розмiрено, але вiн дав цьому раду — i сподiвався, що назавжди. Малювати вiн умiв давно i певен був, що рiк за роком удосконалює свою майстернiсть. Проте осiсти i впорядкувати роботу йому було важко, бо колись вiн не знав нiякої дисциплiни. Був не так безвiдповiдальним, як безжальним незiбраним егоїстом. Тепер вiн знав це не лише зi слiв багатьох жiнок, а й тому, що нарештi збагнув це сам, а вiдтак вирiшив, що вiднинi егоїстом буде

тiльки в своїх картинах, безжальним — тiльки в роботi, а себе дисциплiнує й примириться з дисциплiною.

Вiн тишитиметься життям у призначених собi рамках дисциплiни та працюватиме. А нинi вiн щасливий, тому що вранцi до нього прийдуть дiти.

— Мiстере Томе, вам нiчого не треба? — запитав його слуга Джозеф. — Ви ниньки вже все?

Високий Джозеф мав чорнюще геть видовжене обличчя, великi руки та ноги. Ходив вiн босонiж i вдягався у бiлу куртку й штани.

— Нiчого, Джозефе, дякую.

— Джину з тонiком?

— Нi. Я, мабуть, вип'ю у мiстера Боббi.

— Та випийте тут. Дешевше буде. Я бачив мiстера Боббi. Щось вiн лихий. Каже, стiльки тих коктейлiв. Одна там з яхти замовила якусь «Бiлу даму», а вiн подав їй плящину американської мiнералки з дамою коло струмка в бiлiй сукнi, гейби з москiтної сiтки.

— Я все-таки пiду.

— Та я вам тут хоч порцiю змiшаю. Лоцманський катер пошту привiз. Випийте, почитайте листи, а тодi собi йдiть до мiстера Боббi.

— Ну добре.

— От i добре, — мовив Джозеф. — Бо я вже змiшав. Мiстере Томе, пошта сьогоднi не вельми цiкава.

— А де вона?

— У кухнi. Я принесу. Два листи, жiночою рукою писанi. Один iз Нью-Йорка. Один iз Палм-Бiч. Гарний почерк. Один вiд того добродiя, що продає в Нью-Йорку вашi картини. I ще два, не знаю, вiд кого.

— Хочеш вiдповiсти за мене?